

Hyvinvointikertomus 2023

Hyvo johtoryhmä 16.1.2024

Kaupungin johtoryhmä 17.1.2024

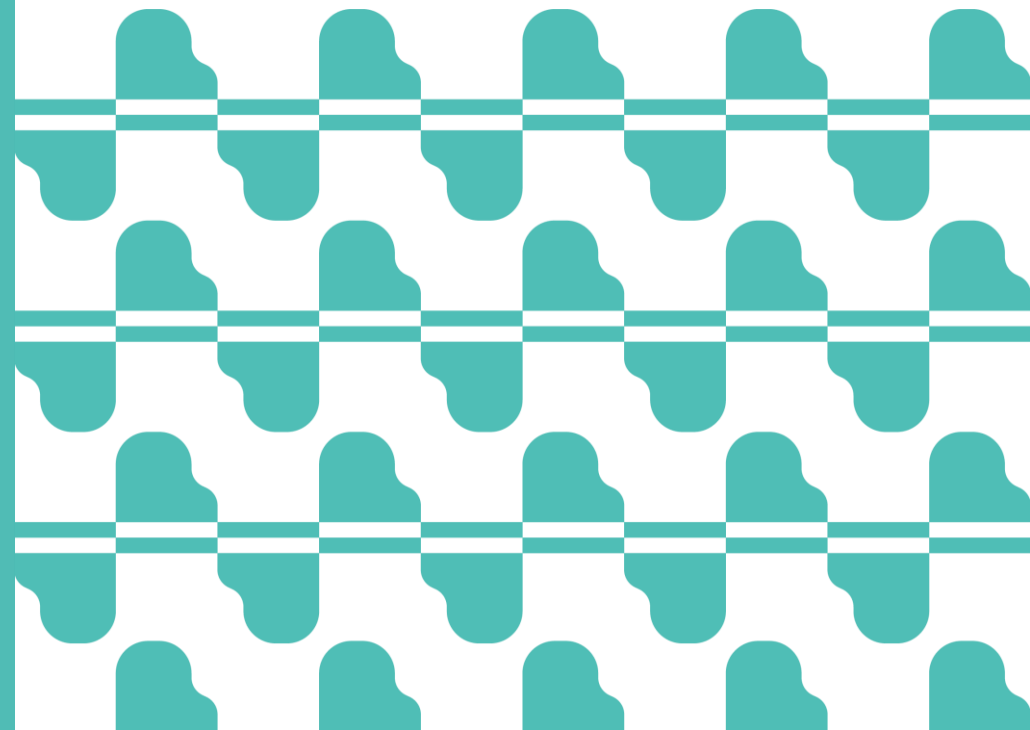
Hyvinvointilautakunta 28.2.2024

Kirsi-Marja Karjalainen, hyte-johtaja

Tuomas Tenkanen, johtava asiantuntija

Järvenpää

Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnittelun ja raportoinnin prosessi

Laaja hyvinvointikertomus valtuustokauden päättyessä / hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelma uudelle valtuustolle

Valtuusto päättää ja seuraa

Lautakunnat päättävät ja seuraavat, palvelualueet ja konpa toteuttavat

Kuntalaiset, järjestöt, yhteisöt osallistuvat

Hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämisen tavoitteet

Hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämisen toimenpiteet

Hyvinvointia ja turvallisuutta edistävä osallistaminen ja osallistuminen

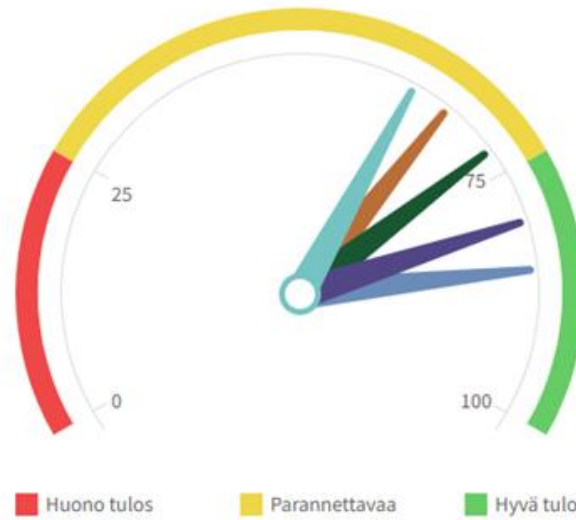
Hyväksytään: Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelma
Raportoidaan: hyvinvointikertomus (vuosittain suppea, valtuustokausittain laaja)

Hyväksytään: Käyttösuunnitelma
Raportoidaan: toimintakertomuksissa lautakunnille ja kh:lle (konpa)

Kuntalaisten kokemus hyvinvoinnista ja arjen turvallisuudesta

TEA-viisari

Kaikki sektorit : Järvenpää 2023

Pisteet	Järvenpää	Keski-Uudenmaan hyvinvointialue	Koko maa
Kaikki sektorit	72	70	70
Kuntajohto	85	82	84
Perusopetus	66	63	65
Lukiokoulutus	..	71	65
Ammatillinen koulutus	..	59	64
Liikunta	80	76	72
Perusterveydenhuolto	72	72	70
Kulttuuri	62	65	71

Suunnitelman strateginen mittaristo: HYTE-kerroin

HYTE-kerroin on terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa kunnille, eli rahallinen kannuste hyvin tehdystä ja tuloksekkaasta hyvinvointityöstä.

Sote-uudistuksen jälkeinen valtionosuus jaetaan kunnille ensimmäisen kerran vuoden 2023 alusta, joten jo vuonna 2022 tehtävä työ tulee vaikuttamaan rahoitukseen.

HYTE-tulos suhteutetaan muihin kuntiin. Oman kunnan HYTE-kerroin voi siis pudota hyvästä työstä huolimatta, jos muut kunnat tekevät työn vielä paremmin.

HYTE-kerroin
muodostuu prosessi-
ja tulosindikaattoreista

”Minkälaista kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työ on?”

Prosessi- indikaattorit

- peruskoulut
- liikunta
- kuntajohto

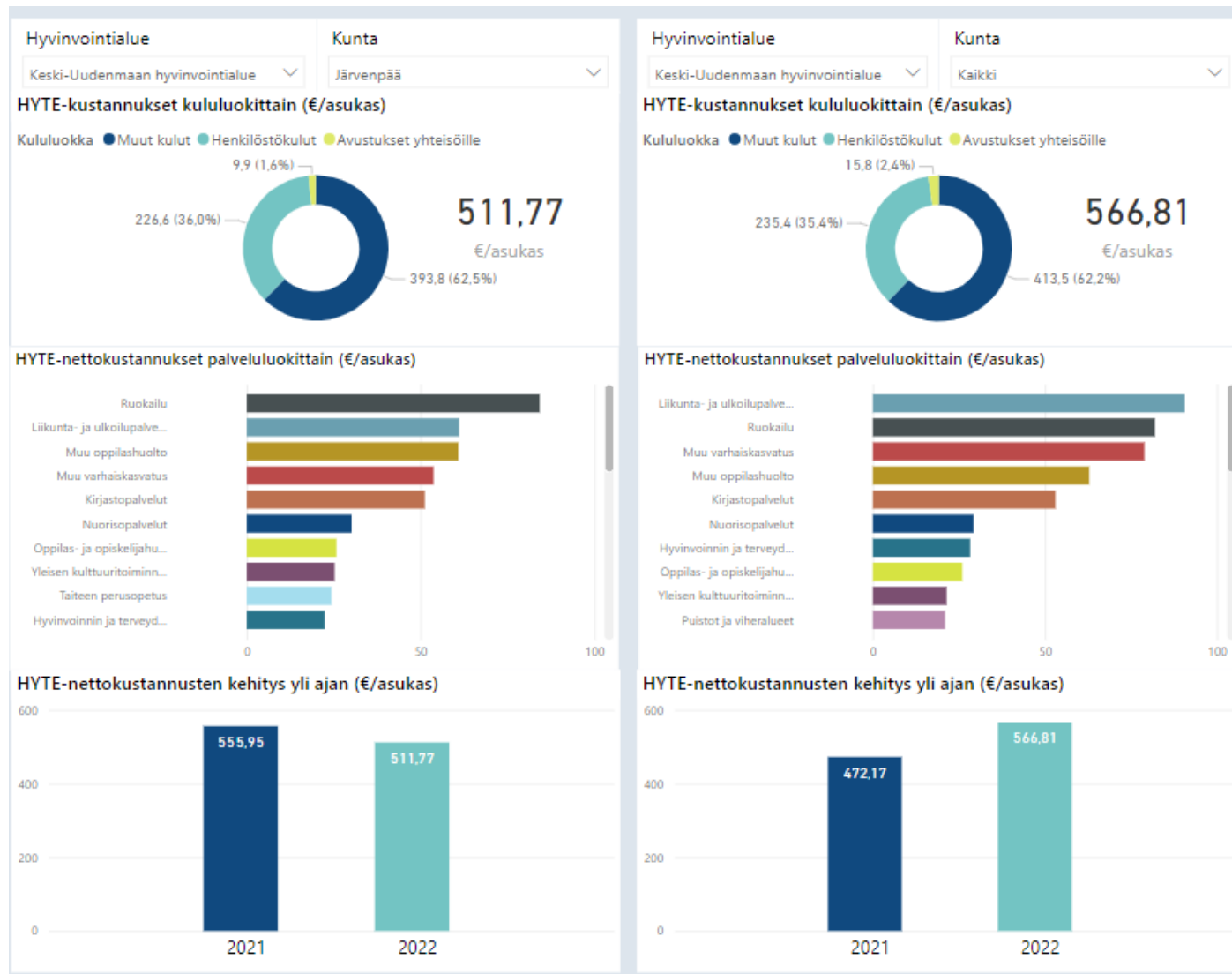
”Mitä muutoksia asukkaiden terveydessä ja hyvinvoinnissa on tapahtunut kahden vuoden aikana?”

Tulos- indikaattorit

- toimeentulotuki
- työkyvyttömyyseläke
- koettu terveys
- kaatumishoitojaksot
- koulupudokkaat
- ylipaino

JÄRVENPÄÄ HYTE-kerroin indikaattorit	2020	2021	2022	2023
HYTE-kerroin euroa / asukas	18,6	17,8	18,9	19,9
HYTE-kerroin, 0–100	68	63	67	70
HYTE-kerroin, 1000 euroa	811,2	789,1	855,0	899,8
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä, skaalattu HYTE-indikaattori	54	43	46	61
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, skaalattu HYTE-indikaattori	56	24	24	63
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä	79	75	75	
Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit	90	89	89	
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori	45	57	63	61
Kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden ja koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus tehdään peruskoulussa kolmen vuoden välein, % kunnan kouluista		100		
Kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden ja koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus	76	95	95	
Kunnan palveluluiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja	100	100	100	100
Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista	100	100	100	100
Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen	100	100	100	100
Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille	0	0	0	
Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä	100	100	100	100
Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä	100	100	100	
Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen	100	100	100	
Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä	100	100	100	100
Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa	100	100	100	
Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakoarviointiin	100	100	100	
Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa	26	11	11	
Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)	84	84	85	85
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori	52	30	53	57
Tulosindikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)	53	42	49	55
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori	45	42	52	44
Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista	100	100	100	100
Ylipaino, skaalattu HYTE-indikaattori	63	54	54	45
Hyte-koordinaattori tai suunnittelija kunnassa		100	100	100

HYTE-raportti (Kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kustannukset)

[HYTE-raportti](#)

Ilmiöindikaattorit Kuntamaiseman johdon työpöytä -työkalussa

- Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelmaan valitut ilmiöindikaattorit on kaikki kootusti portaalissa.
- Indikaattoreissa on kansallisten seurantatutkimusten lisäksi valittu kunnan omia indikaattoreita.

[NHG Raportointi \(kuntamaisema.fi\)](https://kuntamaisema.fi)

Pahoinvoinnin kaari

Lapset

Lähes neljäsosa 2 – 6-vuotiaista pojista ja noin seitsemäsosa tytöistä on ylipainoisia

Kolmasosalla viidennen luokan oppilaista on fyysinen toimintakyky mahdollisesti terveyttä häiritsevällä tasolla

Lähes joka neljäs yläkouluiäkäinen on kokenut fyysisistä väkivaltaa tai sen uhkaa

Joka kolmas 4. ja 5. luokan oppilaista ei syö aamupalaa joka arkiamu

Nuoret

Lukiolaisista kolmasosa nukkuu arkisin alle 8 h. Lähes puolet ammattikoulun opiskelijoista nukkuu alle 8 h arkisin.

Lähes kolmasosa käyttää liikaa alkoholia

3/5 liikkuu liian vähän (terveysliikuntasuosittelusten mukaan)

Joka viides keskiuusi-maalainen on tinkinyt rahanpuutteen vuoksi ruoasta, lääkkeitä tai lääkärikäynneistä

Aikuiset

2/3:lla on liian harvoin lautasella kasviksia sekä hedelmiä ja marjoja

Lähes joka kolmas ei usko jaksavansa työskennellä vanhuuseläkeikään saakka

Toimenpiteiden toteutuminen

toteutunut

toteutunut osittain

ei toteutunut

**14 tavoitetta
54 toimenpidettä**

**Hyvinvointi-
suunnitelman toimen-
piteet etenevät sangen
hyvin tavoitteita
edistään**

Johtopäätöksiä

- **Taloudellinen tilanne haastaa ihmisiä.** Lapsiperheköyhyys on lisääntynyt ja se näkyy Järvenpäänkin palveluissa. KTK:n perusteella lasten ja nuorten huoli perheen taloudellisesta tilanteesta näkyy. Jatkossa on syytä vahvistaa yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa. Ruoasta, lääkkeistä ja lääkärikäynneistä tingitään taloudellisen tilanteen vuoksi, eniten tämä näkyy työikäisillä. KELA arvioi taloudellisista haasteista samansuuntaisesti. Myös **kaupungin tiukentunut taloudellinen tilanne** haastaa palveluja, sama tilanne on hyvinvointialueella.
- Lasten ja nuorten **fyysisellä toimintakyvyllä** on vaikutuksia jo nyt sekä tulevaisuudessa yksilön hyvinvointiin kuin laaja-alaisesti koko yhteiskuntaan. Järvenpää panostaa moni tavoin liikkumisen tukemiseen ja on mukana esimerkiksi Liikkuva varhaiskasvatus ja Liikkuva koulu -toiminnassa sekä Liikkuvat yläkoulut -hankkeessa.
- Lasten ja nuorten kokema **fyysinen uhka ja väkivalta** aikuisten taholta heijastuu monenlaisena pahoinvointina ja oireiluna ja näkyy myös koulukiusaamisena.
- **Yläkouluikäisten päihteidenkäyttö on huolestuttavalla tasolla:** kannabiksen ja muiden huumeiden osalla käyttö on yleisempää kuin esimerkiksi Hyvinkäällä ja Keravalla. **Yleisestikin elämäntavoissa näkyy epätoivottava kehitys,** nukutaan liian vähän ja unen laatu ei ole riittävää (15% heräilee kesken unien joka yö, nukahtamisvaikeuksia päivittäin joka viidennellä); alakouluikäisistä joka kolmas ei syö aamupalaa, yläkouluikäistä aamupalaa ei syö joka kolmas ja lounaan jättää väliin yli puolet. Tästä nousee vahva huoli oppimisen valmiuksista. Jos ei syö hyvin ja laadukkaasti, ei nuku eikä liiku riittävästi, valmiudet oppimiselle ja tulevaisuuden suunnitelmien tekemiselle on vaikeaa. Tästä aiheutuu väistämättä haasteita mielenterveydelle ja yleiselle jaksamiselle ja tämä tulee kuormittamaan palvelujärjestelmää. **Mikään yksittäinen palvelu tai yksittäinen toimenpide ei ratkaise yksin näitä lapsiin ja nuoriin liittyviä haasteita, vaan rinnalle tarvitaan huoltajat ja muut kasvattajat.**

Johtopäätöksiä

- **Keskiuusimaalaiset kokevat elämänsä suhteellisen turvalliseksi, yli puolet tuntee olonsa onnelliseksi ja elämänlaatunsa hyväksi.** Suuria eroja koko maahan verrattuna ei ole. Tulokset ovat kuitenkin laskeneet, työikäisillä eniten. Psykkinen kuormittuneisuus työikäisillä näkyy ja **lähes joka kolmas työikäinen ei usko jaksavansa työskennellä eläkeikään asti.** Toisaalta positiivisen mielenterveysmittarin pistemäärä on yhä sangen korkealla. Vain harvalla on kokemus heikosta osallisuudesta. Yksinäiseksi itsensä kokee noin joka kymmenes, yleisintä tämä on työikäisillä ja korkean koulutuksen omaavilla.
- **Yli puolet aikuisista liikkuu liian vähän,** erityisesti vanhemmissa ikäryhmissä, **noin 70 % syö liian vähän kasviksia, hedelmiä ja marjoja. Lihavien osuus on lisääntynyt. Alkoholia liikaa käyttävien osuus on pysynyt turhan korkealla tasolla,** noin 30 %. Korkean koulutuksen omaavien alkoholin käyttö on hieman lisääntynyt. Päivittäin tupakoivien osuus on alle 10 %:ssa, yleisintä se on matalan koulutuksen omaavilla.
- Yleisenä johtopäätöksenä voidaan todeta, että hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman neljä painopistettä ovat edelleen valideja. Jotta tiukasta taloudellisesta tilanteesta huolimatta kaikilla on mahdollisuus osallisuuteen, liikunnalliseen elämäntapaan, turvalliseen arkiympäristöön ja mielen hyvinvointiin on tehtävä **entistä vahvempaa yhteistyötä kaikilla tasoilla:** tulosityksiköiden välillä palvelualueiden sisällä, palvelualueiden välillä ja yli rajojen, kunnan ja hyvinvointialueen välillä, kolmannen sektorin kanssa. Tämä edellyttää **kaikkien sitoutumista yhteistyöhön ja yhdessä tekemiseen,** ylimmästä johdosta käytännön tason työntekijöihin saakka unohtamatta luottamushallintoa.